

אוניברסיטת תל אביב
הפקולטה למדעי הרוח ע"ש לסטר וסאלי אנטין
תכנית "שאר רוח" ע"ש קרן ג'ק, ג'וזף ומורטון מנדל

תעלומת הבלש

מה מסתירים מאיתנו ומה יכולים לגלות לנו בלשים ספרותיים

מרצה: דרור משעני

סילבוס מפורט

0609-1007

קורס היברידי | 2 ש"ס

סמסטר א' תשפ"ד

יום ה' 16:00-18:00

223 ברגר, בניין גילמן (מדעי הרוח)

- 3 מה נלמד בקורס?
- 5 כיצד מתקיימת הלמידה בקורס?
- 5 איך עובד אתר הקורס?
- 6 כיצד בנוי כל שיעור מקוון?
- 7 מהם סוגי התרגילים והמטלות בקורס?
- 7 מהן מטרות הקורס? עם איזה ידע ואילו מיומנויות אסיים אותו?
- 8 מהן דרישות הקורס?
- 8 כיצד בנוי הציון בקורס?
- 8 כיצד להצליח בקורס?
- 9 אילו יצירות נקרא במהלך הקורס?
- 10..... למה אני לא מצליח/ה לצפות בסרטונים?
- 11..... יש לך שאלה נוספת?

מה נלמד בקורס?

החקירה היא אחת מצורות הסיפור הפופולריות ביותר, מאז הועלה "אדיפוס המלך" על במת התיאטרון ביוון העתיקה ועד לסיפורים הבלשיים של ימינו. בקורס זה נתעמק בכמה חקירות ספרותיות נודעות, שלכאורה כבר נמצאו להן פתרונות. אלא שאנחנו, בעזרתם של חוקרים וחוקרות בדיוניים ואמיתיים – כמו המלט וזיגמונד פרויד, או אדגר אלן פו, שרלוק הולמס ומיס מארפל – נבקש לפתוח את החקירות האלה מחדש, וגם נשאל: מה מלמדות אותנו החקירות הספרותיות? האם ומדוע צריך לחקור דווקא את החוקרים? והאם ישנן תעלומות שלעולם לא נגיע לפתרונן?

פירוט השיעורים:

שם השיעור	מקום	זמן	קריאה לשיעור
שיעור 1 אוגוסט דופאן, הבלש הראשון	פרונטאלי בניין גילמן חדר 223	19.10.2023 16:00-18:00	הרציחות ברחוב מורג אדגר אלן פו תעלומת מארי רוזה אדגר אלן פו
שיעור 2 איך ולמה הומצא הסיפור הבלשי?	פרונטאלי בניין גילמן חדר 223	26.10.2023 16:00-18:00	איש ההמון אדגר אלן פו
שיעור 3 המכתב הגנוב ממשיך להיגנב	מקוון אתר הקורס במודל	פרסום השיעור: 2.11.2023 16:00 מועד אחרון לביצוע תרגילים: 9.11.2023 16:00	המכתב הגנוב אדגר אלן פו
שיעור 4 החשוד המרכזי: שרלוק הולמס	מקוון אתר הקורס במודל	פרסום השיעור: 9.11.2023 16:00 מועד אחרון לביצוע תרגילים: 16.11.2023 16:00	חקירה בשני ארתור קונן דויל
שיעור 5 מותו וחזרתו לחיים של שרלוק הולמס	מקוון אתר הקורס במודל	פרסום השיעור: 16.11.2023 16:00 מועד אחרון לביצוע תרגילים: 23.11.2023 16:00	הבעיה הסופית ארתור קונן דויל הרפתקת הבית הריק ארטור קונן דויל
שיעור 6 ההפלה של הרקול פוארו	מקוון אתר הקורס במודל	פרסום השיעור: 23.11.2023	הפרשה המסתורית בסטיילס אגתה כריסטי

הערות לסיפור הבלשי מאת מתמכר וו. ה. אודן	16:00 מועד אחרון לביצוע תרגילים: 30.11.2023 16:00			
מהי הביקורת הבלשית? פייר באיאר	פרסום השיעור: 30.11.2023 16:00 מועד אחרון לביצוע תרגילים: 7.12.2023 16:00	מקוון אתר הקורס במודל	מה עושה "בלש ספרות": הכירו את פייר באיאר	שיעור 7
פרסום המטלה: 30.11.2023 הגשת המטלה: 21.12.2023		מטלת אמצע		
אדיפוס המלך סופוקלס	פרסום השיעור: 7.12.2023 16:00 מועד אחרון לביצוע תרגילים: 14.12.2023 16:00	מקוון אתר הקורס במודל	תיק אדיפוס נפתח מחדש (א)	שיעור 8
אדיפוס המלך סופוקלס	פרסום השיעור: 14.12.2023 16:00 מועד אחרון לביצוע תרגילים: 21.12.2023 16:00	מקוון אתר הקורס במודל	תיק אדיפוס נפתח מחדש (ב)	שיעור 9
המלט ויליאם שייקספיר	פרסום השיעור: 21.12.2023 16:00 מועד אחרון לביצוע תרגילים: 28.12.2023 16:00	מקוון אתר הקורס במודל	חקירה ב"המלט" (א): האם כדאי להאמין לרוחות רפאים?	שיעור 10
המלט ויליאם שייקספיר	פרסום השיעור: 28.12.2023 16:00 מועד אחרון לביצוע תרגילים: 4.1.2023 16:00	מקוון אתר הקורס במודל	חקירה ב"המלט" (ב): מה באמת רקוב בממלכת דנמרק?	שיעור 11
הרצח המסתורי דוד תדהר ושלמה בן-ישראל	פרסום השיעור: 4.1.2023 16:00	מקוון אתר הקורס במודל	תעלומת הבלש העברי	שיעור 12

	מועד אחרון לביצוע תרגילים: 11.1.2023 16:00			
מול היערות א.ב. יהושע	11.1.2024 16:00-18:00	פרונטאלי בניין גילמן חדר 223	פעילות מסכמת	שיעור 13
פרסום המטלה: 11.1.2024 הגשת המטלה: 29.2.2024			מטלת סיום	

כיצד מתקיימת הלמידה בקורס?

הקורס יינתן השנה במתכונת היברידיית:

- שיעורים 1, 2, ו-13 יהיו שיעורים פרונטאליים ויועברו בכיתה.
 - השיעורים יתקיימו באולם 223 בבניין גילמן בימי חמישי בשעות 16:15-17:45.
- שיעורים 3-12 יהיו שיעורים מקוונים: הם יורכבו מסרטונים, טקסטים ותרגילים שיועלו לאתר הקורס ב-Moodle.
 - השיעורים המקוונים יפורסמו באתר הקורס בימי חמישי בשעה 16:00.
 - מרגע פרסום השיעור המקוון באתר הקורס, יעמוד לרשותכן/ם שבוע לעבור את השיעור. תוכן השיעור אמנם יהיה זמין עבורכן/ם גם לאחר מכן, אך האפשרות לענות על תרגילי נקודות הבנוס של כל שיעור מקוון תינעל עם פרסומו של השיעור הבא אחריו.

איך עובד אתר הקורס?

- **בעמוד הראשי של אתר הקורס** תוכלו למצוא את **טבלת השיעורים ומטלות הכתיבה** ובה כל המידע הנחוץ בנוגע לכל אחד מהשיעורים ומטלות הכתיבה בקורס.
- **לחיצה על כל שיעור בטבלה** (פרונטאלי או מקוון) תוביל אתכן/ם לעמוד השער של השיעור. השיעור יהיה זמין רק כאשר הגיע מועד פרסומו המצוין בטבלה (וכך גם בנוגע למטלות הכתיבה).
- **כל שיעור מקוון מורכב מיחידות לימוד** וכל יחידת לימוד מורכבת מסרטון או מספר סרטונים, מקטעי קריאה ומתרגילים (ראו: "מהם סוגי התרגילים והמטלות

בקורס?). לכל יחידת לימוד מוקדש עמוד אחד בשיעור. שימו לב שצפיתן/ם בכל הסרטונים וביצעתן/ם את כל התרגילים ביחידת הלימוד לפני המעבר ליחידה הבאה שבעמוד הבא.

- בתוך כל שיעור תוכלו למצוא סרגל ניווט הממוקם בצידו השמאלי של המסך. כך תוכלו לנווט בקלות בין יחידות הלימוד ולעקוב אחר התקדמותכן/ם.
- מתחת לכל סרטון בשיעור מופיעים שני כפתורים: "תמליל מעוצב" ו-"תמליל להדפסה". מדובר בגרסאות מילוליות של השיעור: עבור מי שזקוק/ה להנגשה, עבור מי שמעדיף/ה קריאה על פני צפייה בסרטון ועבור מי שמעוניינת/ת לחזור על החומר בשלב מאוחר יותר. "תמליל להדפסה" כולל רק את הטקסט הנאמר בסרטון; "תמליל מעוצב" כולל גם את הדימויים והגרפיקות המופיעים בסרטון.
- **בעמוד הראשי של אתר הקורס** תוכלו למצוא גם קישור לפורום "הודעות ועדכונים" שמרכז את ההודעות שיישלחו לכן/ם צוות הקורס לאורך הסמסטר. עם פרסום אתר הקורס נשלח אליכן/ם מייל ראשון מצוות הקורס – אנא וודאו כי קיבלתן/ם את המייל על מנת להישאר מעודכנות/ים לאורך הסמסטר.
- כפתור נוסף **בעמוד הראשי של אתר הקורס** יוביל אתכן/ם למסמך הנחיות **לכתיבה אקדמית**. חשוב מאוד שתקראו בעיון את מסמך זה – הוא יעזור לכן/ם מאוד בכתיבת התרגילים ומטלות הכתיבה.

כיצד בנוי כל שיעור מקוון?

רוב השיעורים המקוונים מורכבים מיחידות הלימוד הבאות:

- **היצירה:** בעמוד הראשון של כל שיעור תופיע היצירה שתעמוד במרכזו.
- **חקירה מקדימה:** רקע על הסופר/ת ועל היצירה.
- **קריאה תמימה:** רמה ראשונה של קריאה ביצירה: היכרות עם העלילה, עם הדמויות, עם התעלומה ועם הפתרון שמציע לה הבלש.
- **קריאות פרשניות:** רמה שנייה של קריאה ביצירה: היכרות עם פרשנויות רווחות ליצירה ועם גישות שונות לפרשנות ספרותית.
- **קריאה בלשית:** רמה שלישית של קריאה ביצירה: פתיחה מחדשת של התעלומה העומדת במרכז היצירה, הטלת ספק בפתרונו של הבלש וניסיון להגיע לאמת בעצמנו, כבלשים של היצירה הספרותית.
- **התעלומה הביוגרפית:** היכרות עם סיפור החיים של הסופר/ת תוך התמקדות באירוע או פן מסתוריים בחייהם.
- **בחדר החקירות:** ראיונות עם סופרות וסופרים, חוקרות וחוקרים, אנשי ונשות רוח ומדע, על הקשר שלהן/ם לספרות הבלשית ועל הקשר שבין הספרות הבלשית ותחומים אחרים.

- **לקראת השיעור הבא:** היצירה שתעמוד במרכז השיעור הבא ושאותה יש לקרוא לקראתו.

מהם סוגי התרגילים והמטלות בקורס?

- **מטלות כתיבה:** במהלך הקורס תדרשו לבצע שתי מטלות כתיבה. בטבלה שב**עמוד הראשי של אתר הקורס** תוכלו למצוא את מועדי פרסומן והגשתן. הציונים שתקבלו עליהן יהוו יחדיו 90 אחוזים מהציון הסופי בקורס (ראו: "כיצד בנוי הציון בקורס?"). במסגרת כל מטלת כתיבה תתבקשו לדון בנושא כלשהו הקשור בקורס או לנתח סיפור שלא קראנו בקורס. אורך כל מטלת כתיבה יהיה בין עמוד אחד למספר עמודים בודדים. את ההנחיות המפורטות לכל מטלת כתיבה תקבלו עם פרסומה.
- **תרגילי "בחנני את עצמך":** כל שיעור מקוון יכלול מספר שאלות רב-ברירה (אמריקאיות) ואחרות שמטרתן לאפשר לכל סטודנט/ית לבחון את עצמה/ו בנוגע לחומר הנלמד וללמוד באופן אקטיבי. לא יינתן ציון על תרגילים אלו, אך יש לענות עליהם כדי לקבל את מלוא הנקודות על ההשתתפות בקורס.
- **תרגילי נקודות בונים:** בכל שיעור מקוון יהיו גם 2-3 תרגילי נקודות בונים: פורומים ולוחות שיתופיים בהם תוכלו לשתף את דעתכן/ם בנוגע לחומר הנלמד, להציע פתרונות יצירתיים לתעלומות הספרותיות שנקרא ולהעשיר את שאר הסטודנטיות והסטודנטים במידע מעניין נוסף הקשור לנושא. מומלץ מאוד לבצע את תרגילים אלו. סטודנטיות וסטודנטים שיענו על שאלות אלו וייקחו חלק בדיונים יוכלו לקבל עד 10 נקודות בונים, בהתאם למידת השתתפותן/ם.
- **פעילות סיכום:** השיעור האחרון של הקורס יכלול פעילות מסכמת עליה תוכלו לקבל עוד 5 נקודות בונים. פרטים נוספים בהמשך.
- **שימו לב** כי **בעמוד הראשי של אתר הקורס** תוכלו למצוא מסמך המרכז **הנחיות לכתיבה אקדמית**. חשוב מאוד שתקראו את המסמך בעיון – הוא יעזור לכן/ם מאוד בכתיבת התרגילים ומטלות הכתיבה.

מהן מטרות הקורס? עם איזה ידע ואילו מיומנויות אסיים אותו?

- **הקניית ידע תרבותי, היסטורי וספרותי**
 - היכרות עם הסיפור הבלשי: תולדות הז'אנר, היצירות, הסופרות והסופרים והבלשים.
 - היכרות עם התיאוריות העיקריות לגבי צמיחת הסיפור הבלשי והדרכים להבינו.

- היכרות עם ביקורת הספרות הבלשית.
- היכרות עם הדגם הסיפורי של החקירה שקיים כבר אלפי שנים.
- היכרות עם גישות פרשניות שונות של טקסטים ספרותיים ותרבותיים.

- יכולות חשיבה ביקורתית ויצירתית

- פיתוח היכולת לקרוא טקסטים ספרותיים ותיאורטיים.
- פיתוח היכולת לנתח טקסט ספרותי ממגוון פרספקטיבות פרשניות.
- הקניית היכולת לבצע פרשנות קונספירטיבית ויצירתית לטקסטים ספרותיים בעזרת ביקורת הספרות הבלשית.
- פיתוח חשיבה ביקורתית: ביקורת הספרות הבלשית תלמד אותנו על הגבול הדק שבין אמת ושקר ועל הצורך לחשוך ולפקפק במה שמוצג לנו כאמת.
- הבנת הכוח של נרטיב ביצירת "אמת" – בספרות ומחוצה לה – ופיתוח היכולת להתמודד עם נרטיבים.
- כישורי כתיבה אקדמית
- כישורי דיון

מהן דרישות הקורס?

- קריאת חומרי הקריאה לקראת כל שיעור.
- נוכחות והשתתפות פעילה בשיעורים הפרונטאליים בכיתה.
- צפייה בסרטונים, מענה על התרגילים והשתתפות בדיונים בשיעורים המקוונים.
- הגשת מטלת אמצע ומטלת סיום.

כיצד בנוי הציון בקורס?

- 30% - מטלת אמצע
- 60% - מטלת סיום
- 10% - השתתפות בקורס (נוכחות בשיעורים הפרונטאליים, צפייה בסרטונים ומענה על תרגילי "בחנ'י את עצמך" בשיעורים המקוונים)
- 10% (בונוס) – מענה על תרגילי נקודות הבונוס בשיעורים המקוונים (פרסום הודעות בפורומים ותגובות על הודעות של סטודנטיות/ים אחרות/ים)
- 5% (בונוס) – השתתפות בפעילות המסכמת בשיעור האחרון של הקורס. פרטים בהמשך.

כיצד להצליח בקורס?

- כדאי ללמוד את הקורס באופן אקטיבי: לסכם נקודות חשובות ולרשום הערות או שאלות שעולות במהלך הצפייה בהרצאות הוידאו ובקריאת הטקסטים.
- מומלץ מאוד לבצע את כל התרגילים המשולבים בשיעורים כדי לוודא את הבנת החומר וכדי להגיע במוכנות מלאה לכתיבת המטלות.
- הפורומים המשולבים לאורך הקורס נועדו לאפשר לכן/ם ליישם את המטרה העיקרית של הקורס: להציע רפלקסיה פרשנית-ביקורתית על הטקסטים הספרותיים, על התיאורית השונות ועל החומר הנלמד בכללותו. השתמשו בפורומים הללו כדי לפתח דיונים מקוריים ומעניינים, הן על ידי פתיחת שרשורים חדשים והן על ידי תגובות לשרשורים של סטודנטיות/ים אחרות/ים.
- להתמסר לקורס ולהגיע בראש פתוח: למי שלא מכיר/ה את צורת המחשבה ואת מושאי המחקר של מדעי הרוח, התכנים בקורס והפרשנויות שנכיר ונציג עלולים להיראות מוזר ושונה מהמקובל בתחומי ההנדסה והמדעים המדויקים. לעיתים קרובות לא ניתן תשובות חותכות לשאלות מרכזיות שנציג בקורס – אבל נלמד מכך ששאלת השאלות אינה חשובה פחות מהתשובות שביכולתנו לתת להן.

אילו יצירות נקרא במהלך הקורס?

לאורך הקורס נקרא ונעמיק ביצירות ספרות רבות שנכתבו בזמנים שונים (מהמאה החמישית לפני הספירה ועד ימינו) ובמקומות שונים (מיוון וישראל ועד אנגליה וארה"ב); נקרא סיפורים עם הבלשים הספרותיים המפורסמים שרלוק הולמס והרקול פוארו, אבל נקרא גם יצירות מופת כמו המחזות המלט של שייקספיר או אדיפוס המלך של סופוקלס שאינם בלשיים במובהק אך במרכזם עומדת תעלומה שנבקש לפתור. בנוסף, נקרא מספר טקסטים תיאורטיים העוסקים בספרות הבלשית.

להלן רשימת חומרי הקריאה המלאה, לפי סדר ההופעה של הטקסטים בקורס:

אדגר אלן פו, "הרציחות ברחוב מורג", בתוך הרציחות ברחוב מורג וסיפורים אחרים, תרגום: שירלי אגוזי (תל אביב: עם עובד, 2007).

אדגר אלן פו, "תעלומת מארי רוז'ה", בתוך הרציחות ברחוב מורג וסיפורים אחרים, תרגום: שירלי אגוזי (תל אביב: עם עובד, 2007).

אדגר אלן פו, "איש ההמון", בתוך הרציחות ברחוב מורג וסיפורים אחרים, תרגום: שירלי אגוזי (תל אביב: עם עובד, 2007).

אדגר אלן פו, "המכתב הגנוב", בתוך הרציחות ברחוב מורג וסיפורים אחרים, תרגום: שירלי אגוזי (תל אביב: עם עובד, 2007).

ארתור קונן דויל, "חקירה בשני", בתוך **שרלוק הולמס: כל הסיפורים, כרך ד'**, תרגום: אורי בלסם, מאיה פלדמן (אור יהודה: הוצאת מחברות לספרות, 2012).

ארתור קונן דויל, "הבעיה הסופית", בתוך **שרלוק הולמס: כל הסיפורים, כרך א'**, תרגום: רות שמעוני, חנה לבנת ומאיה פלדמן (אור יהודה: הוצאת מחברות לספרות, 2010).

ארתור קונן דויל, "הרפתקת הבית הריק", בתוך **שרלוק הולמס: כל הסיפורים, כרך ב'**, תרגום: רות שמעוני, חנה לבנת, אורי בלסם ומאיה פלדמן (אור יהודה: הוצאת מחברות לספרות, 2010).

אגתה כריסטי, **הפרשה המסתורית בסטיילס**, תרגום: מיכל אלפון (תל אביב: עם עובד, 2016).

ו. ה. אודן, "הערות לסיפור הבלשי מאת מתמכר", **עכשיו**, גיליונות 33-34 (1976): 117-127. תרגום: דן מירון.

פייר באיאר, "מהי הביקורת הבלשית?", **אות**, גיליון 9 (2019): 137-144. תרגום: דרור משעני.

סופוקלס, **אדיפוס המלך**, תרגום: אהרון שבתאי, עריכה: יהונתן נדב (תל אביב: שוקן, 1994).

ויליאם שקספיר, **המלט נסיך דנמרק**, תרגום: ט. כרמי (ירושלים: דביר, 1981).

דוד תדהר, שלמה בן-ישראל, **הרצח המסתורי** (בית אוצר, 2016).

א.ב. יהושע, "מול היערות", בתוך **כל הסיפורים** (תל אביב: הקיבוץ המאוחד, 1993).

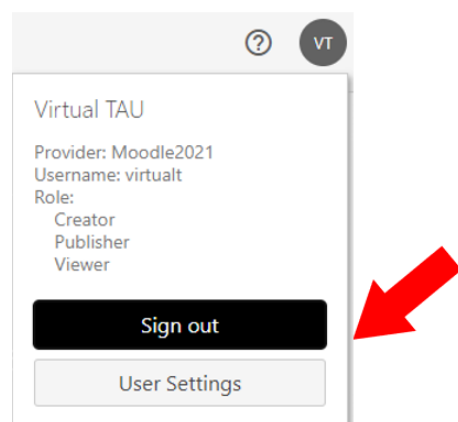
למה אני לא מצליח/ה לצפות בסרטונים?

אם מופיעה לכן/ם הודעת Request Access, כנראה שאינכם/ם מחוברות/ים לשרת ה-Panopto המעודכן שעליו מאוחסנים הסרטונים בקורס.

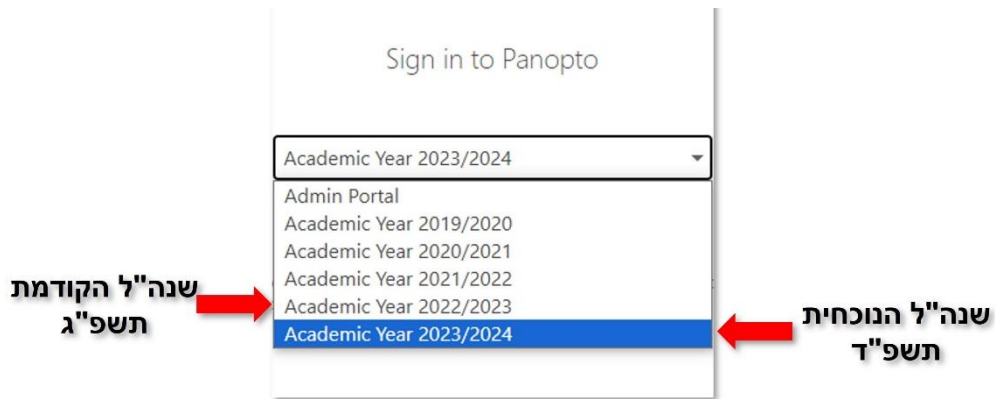
כדי לעדכן את השרת לשנה הנוכחית, לחצו על הלינק:

[/https://tau.cloud.panopto.eu](https://tau.cloud.panopto.eu)

לחצו על השם שלכן/ם בפניה הימנית העליונה ואז על Sign out

בחרו את שנת הלימודים 2023/2024 Academic Year

ולחצו על Sign in.

כעת תוכלו לחזור לאתר הקורס ב-Moodle ולצפות בסרטונים.

יש לך שאלה נוספת?

על כל שאלה או בעיה ניתן לפנות לשירה כסלו, עוזרת ההוראה של הקורס, בכתובת המייל: shirakislev@mail.tau.ac.il

שיהיה לכולנו סמסטר מהנה, פורה, מסתורי ומלמד!

צוות הקורס